

การพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับด้วยกระบวนการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY A CASE STUDY OF COMPULSORY EDUCATIONAL SCHOOL BASED ON A PARTICIPATORY ACTION RESEARCH

ชัชวาล อารายณ์^{1*} วัลลภา อารีรัตน์² และศิริกุล นามศิริ³

¹นักศึกษาลัทธิสุตรปรัชญาคุณูปบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³อาจารย์พิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Corresponding Author E-mail : e_od2009@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับที่เป็นกรณีศึกษา และเพื่อศึกษาผลการการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับที่เป็นกรณีศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ร่วมวิจัยคือครูโรงเรียนบ้านสวนหนองไผ่ล้อม จำนวน 15 คน เป็นการวิจัยในระดับโรงเรียน (school level) โดยดำเนินการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณลักษณะที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยสามารถเข้าไปปฏิบัติงานภาคสนามได้ตลอดระยะเวลาที่จะทำการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน การใช้เอกสารบันทึก และการใช้อุปกรณ์ประกอบ ผลการวิจัยพบว่า

ผลการพัฒนาชุมชนวิชาการจากการวิจัย 2 วนรอบ 8 ขั้นตอน ใน 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ชุมชนวิชาการ ดำเนินการพัฒนาในช่วงการวิจัยในวนรอบที่ 1 ได้สำเร็จจำนวน 15 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาไม่สำเร็จจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาได้สำเร็จทุกตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาได้สำเร็จทุกตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 3 การจัดปัจจัยเสริมหนุน (Supportive Conditions) แบ่งเป็น 2 ด้านประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาได้สำเร็จทุกตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์ใช้ (Collective Learning and Application) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาได้สำเร็จ 2 ตัวบ่งชี้ ไม่สำเร็จ 1 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากชั้นเรียนร่วมกัน (Shared Personal Practice) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาได้สำเร็จ 1 ตัวบ่งชี้ ไม่สำเร็จ 3 ตัวบ่งชี้ และเมื่อดำเนินการพัฒนาในช่วงการวิจัยในวนรอบที่ 2 สามารถดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ยังไม่สำเร็จได้สำเร็จ การเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล พบว่า ครูได้มีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนอย่างชัดเจน มีการจัดทำระเบียบสละสมและการส่งต่อข้อมูลนักเรียนให้กันและกัน มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การออกแบบการเรียนรู้โดยครูแต่ละคนได้ การเปลี่ยนแปลงระดับกลุ่มบุคคล พบว่า ครูมีการจับกลุ่มกันทำงานและทำงานร่วมกัน

มีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างครูในแต่ละระดับช่วงชั้นเกี่ยวกับการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องในช่วงชั้นของตนเอง และการเปลี่ยนแปลงระดับโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาให้สูงขึ้นเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระ โรงเรียนมีกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การพัฒนา, ชุมชนวิชาการ, โรงเรียนการศึกษาภาคบังคับ, กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ABSTRACT

To develop professional learning community in compulsory educational school with participatory action research, it aims to explore the result and changes of this case study. Participators were 15 teachers from Baan Sawong Nongpailome School. This research was in school level. The target group has been selected purposively regarding attributes defined by the researcher. The research instruments were observation form, interview form, evaluation form, note taking, and other materials.

The results were:

The development of professional learning community from double loop research with 8 steps contained 5 components and 19 indicator of professional learning community. In the initial research loop 15 out of 19 indicators were successfully implemented. The successful development of indicators can be summarized as follows: 1st component was share vision consisted of 3 indicators were all successfully implemented; 2nd component was shared leadership consisted of 3 indicators were also successfully implemented; 3rd component was supportive conditions had 2 aspects consisted of 6 indicators were also successfully implemented; 4th component was collective learning and application consisted of 3 indicators, 2 out of 3 indicators were successfully implemented; 5th component was shared personal practice consisted of 4 indicators, only 1 out of 4 indicators were successfully implemented. Consequently, all indicators that failed were successfully implemented in the second research loop. The resulting change on personal level, teachers were found to be able to clearly identify target for student quality, created progress reports for students which were then shared among teachers and designed teaching and learning experience that responded to individual student by sharing teaching design. On group level, the findings showed teachers collaborating and working together in teams, meeting regularly to exchange ideas and consults with colleagues within the same grade about various activities related to their own grade. On school level, it was found that the school could define objectives for educational quality development, which were raising the academic performance of primary level students to increase the average score of all subject groups, and the school created activities to continuously strengthen relationship of teachers and supporting staff.

Keywords: The Development, Professional Learning Community , Compulsory Education School, Participatory Action Research

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนจากเน้นการสอนของครู มาเป็นเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน เปลี่ยนจากเน้นการเรียนรู้ของปัจเจก (Individual Learning) มาเป็นเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม (Team Learning) เปลี่ยนจากการเรียนแบบเน้นการแข่งขันมาเป็นความร่วมมือ หรือช่วยเหลือแบ่งปันกัน ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) มาเป็นครูฝึก (Coach) หรืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning) เปลี่ยนจากการบอกเนื้อหาสาระมาเป็นทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียนรู้แก่ศิษย์ ห้องเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอน (Class room) มาเป็นห้องทำงาน (Studio) เพราะในเวลาเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนจะเรียนเป็นกลุ่ม และทำงานร่วมกัน (วิจารณ์ พานิช, 2555) โรงเรียนจะต้องปรับปรุงตนเองให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง มีแรงบันดาลใจและมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจนเป็นสถานศึกษาคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยในระยะเวลาที่ผ่านมา นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2557 เป็นเวลากว่า 15 ปีของความพยายามปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ พบว่าหลายเรื่องประสบผลสำเร็จเช่นการปรับโครงสร้างหน่วยงานให้มีเอกภาพยิ่งขึ้นมีการจัดระเบียบบริหารราชการแบบเขตพื้นที่การศึกษา มีการจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือ สมศ.และการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ อย่างไรก็ตามยังมีอีกหลายเรื่องที่มีปัญหาต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงและต่อยอดโดยเฉพาะด้านคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งพบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาขาดแคลนครูที่มีคุณภาพตลอดจนขาดระบบการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจังทำให้ครูไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพียงพอ(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) การพัฒนาครูยุคใหม่ภายใต้การปฏิรูปการศึกษาไทยในทศวรรษที่สอง กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรการว่าต้องมีพัฒนาครูอาจารย์โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้สามารถจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาครูประจำการให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูขึ้นในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ในการที่จะพัฒนาครูให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวได้นั้น มีแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สามารถสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพครูตามบริบทของพื้นที่หรือจุดหมายของโรงเรียนได้คือการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนวิชาการ(Professional Learning Communities) ซึ่งHord (1997) ได้ยืนยันว่าการดำเนินการในรูปแบบชุมชนวิชาการ(PLC) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพครู และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน สอดคล้องกับ Fullan (2005) ซึ่งได้กล่าวถึงงานวิจัยหลายเล่มที่ทำวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของชุมชนวิชาการว่าชุมชนวิชาการเป็นกลยุทธ์ในการเพิ่มศักยภาพและความสามารถของครู ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำของครู โดยการพัฒนาความสามารถในการทำหน้าที่ร่วมกันจนนำไปสู่การพัฒนา ส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับ DuFour (2006) ที่ได้ย้ำในบทบาทของชุมชนวิชาการ(PLC) ต่อความก้าวหน้าของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ว่า วัฒนธรรมในโรงเรียนแบบเดิมไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อสร้างผลลัพธ์เชิงคุณภาพของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภาควิชาหลาย ทัศนะคิดว่าหากเป้าหมายของตนคือการสร้างโอกาสในการที่จะประสบความสำเร็จให้แก่นักเรียน จะต้องปรับเปลี่ยนโรงเรียนของตนให้กลายเป็นชุมชนวิชาการ โรงเรียนบ้านสรวงหนองไผ่ล้อม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับ ที่จัดการศึกษา 3 ระดับคือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวิสัยทัศน์

(vision) ว่า โรงเรียนบ้านสวนหนองไผ่ล้อมมุ่งมั่นบริหารจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป้าประสงค์(Goal) ของโรงเรียนคือ เด็กระดับประถมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ และด้านสังคมเต็มตามศักยภาพ นักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับทุกคนมีความรู้และมีทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ นักเรียนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนักเรียนมีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด และพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กลยุทธ์ (Strategy)เสริมสร้างความเข้มแข็งในทุกๆ ด้านให้กับโรงเรียน แต่มีวิธีการหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับสูง และมีการประยุกต์ใช้ในหลาย ๆ องค์การคือ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพราะการวิจัยปฏิบัติการในรูปแบบนี้เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต (dynamic process) สำหรับใช้ในการพัฒนาบุคคล (personal) และการพัฒนาวิชาชีพ (professional development) โดยที่การวิจัยประเภทนี้นั้นจะเป็นเครื่องมือที่สามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นได้ ซึ่งหลักการของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดหุ้นส่วน (partners) ที่หลากหลายที่จะช่วยในการพัฒนา และปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี (James, Milenkiewicz & Bucknam, 2008 อ้างถึงใน กนกอร สมปราชญ์, 2555)

ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะพัฒนาโรงเรียนบ้านสวนหนองไผ่ล้อม ให้เป็นชุมชนวิชาการเพื่อให้โรงเรียนเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้จากเดิมมาเป็นบรรยากาศการเรียนรู้แนวใหม่ที่ครูทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน เน้นการเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าการแข่งขันกันและการแข่งขันกับตัวเองมากกว่าการแข่งขันกับเพื่อน โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by doing) และอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือ (Collaboration) โดยมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาโดยใช้โครงการ (Project) ตัวสอดแทรกหลัก (Main Intervention) ที่ผู้ร่วมวิจัยทุกคนร่วมกันตัดสินใจเลือกใช้เป็นตัวสอดแทรกหลักในการวิจัย และใช้วิธีการที่หลากหลายเป็นตัวสอดแทรกเสริม (Addition Interventions) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้จะนำการพัฒนาชุมชนวิชาการไปสู่สภาพที่คาดหวังต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

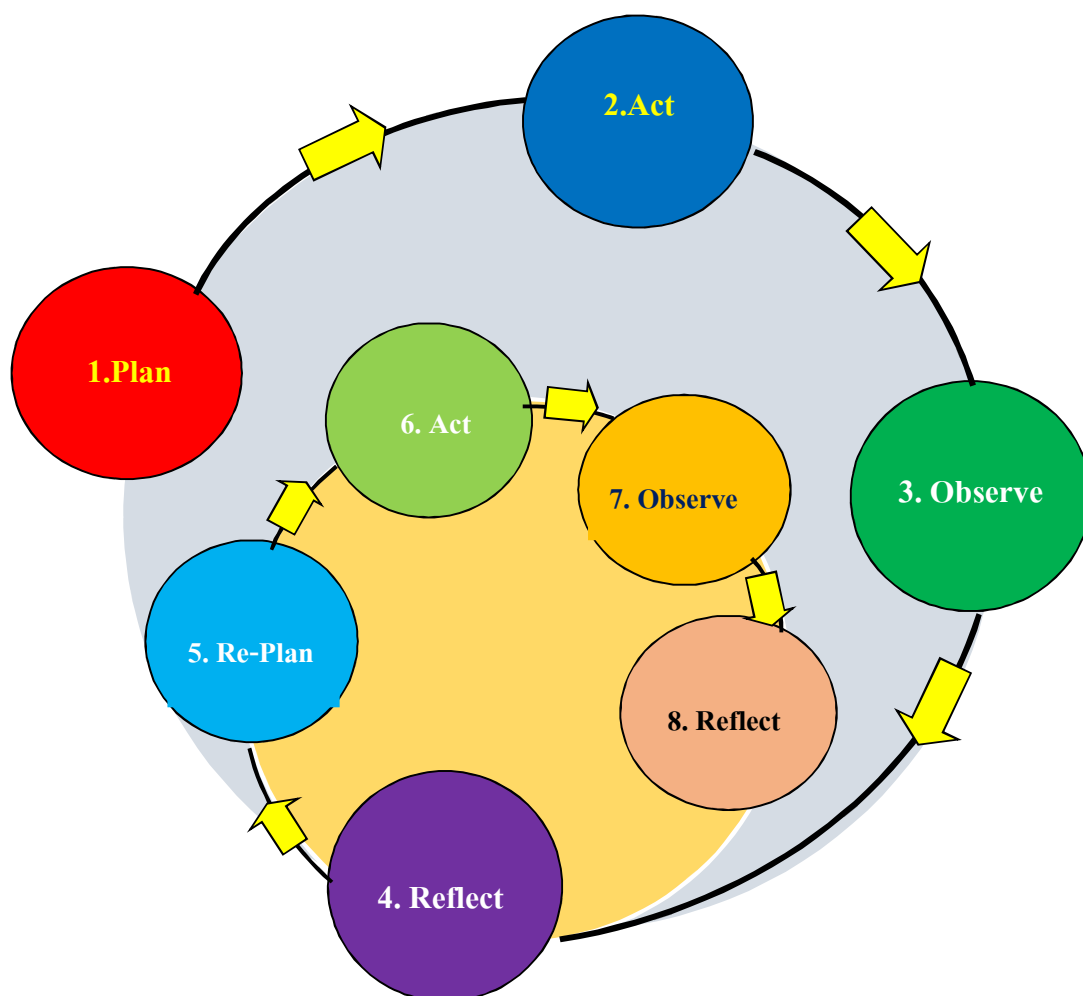
1. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับที่เป็นกรณีศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับที่เป็นกรณีศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการวิจัย มีการดำเนินการดังนี้
การวิจัยในครั้งนี้ใช้วงรอบการวิจัยปฏิบัติการ 2 วงรอบ 8 ขั้นตอนดังนี้
การวิจัยในวงรอบที่ 1 มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การวางแผน (Plan) 2. การปฏิบัติ (Act) 3. การสังเกต (Observe) และ 4. การสะท้อนผล (Reflect) การวิจัยในวงรอบที่ 2 มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 5. การวางแผนใหม่ (Re – Plan) 6. การปฏิบัติ (Act) 7. การสังเกต (Observe) และ 8. การสะท้อนผล (Reflect)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการและเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งเป็นลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ร่วมวิจัยต่างมีบทบาทหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยเริ่มจากการปฏิบัติภาคสนามในโรงเรียน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ในช่วงระหว่าง 1 ตุลาคม 2557 ถึง 30 กันยายน 2558 (แบ่งออกเป็นสองภาคเรียน) มีเทคนิควิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัย ดังนี้ คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ แบบประเมินการใช้เอกสารบันทึก และการใช้อุปกรณ์ประกอบ (รัตนะ บัวสนธิ, 2556) รายละเอียดของเครื่องมือที่สร้างขึ้นตามเทคนิคการเก็บข้อมูลแต่ละประเภท ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจะร่วมกันพิจารณาสร้างขึ้นต่อไป ดังนั้นขั้นตอนการวิจัยและแนวปฏิบัติในการวิจัยแต่ละขั้นตอนดูภาพที่ 1

ขั้นตอนการวิจัย 2 วงรอบ

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย 2 วงรอบ

สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับที่เป็นกรณีศึกษา ผลการพัฒนาชุมชนวิชาการจากการวิจัย 2 วงรอบ 8 ขั้นตอน พบว่าการพัฒนาชุมชนวิชาการใน 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาในช่วงการวิจัยในวงรอบที่ 1 ได้สำเร็จจำนวน 15 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาไม่สำเร็จ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาได้สำเร็จทุกตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาได้สำเร็จทุกตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 3 การจัดปัจจัยเสริมหนุน (Supportive Conditions) แบ่งเป็น 2 ด้านประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาได้สำเร็จทุกตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์ใช้ (Collective Learning and Application) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาได้สำเร็จ 2 ตัวบ่งชี้ ไม่สำเร็จ 1 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 5 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากชั้นเรียนร่วมกัน (Shared Personal Practice) ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ดำเนินการพัฒนาได้สำเร็จ 1 ตัวบ่งชี้ ไม่สำเร็จ 3 ตัวบ่งชี้ และเมื่อดำเนินการพัฒนาในช่วงการวิจัยในวงรอบที่ 2 สามารถดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ยังไม่สำเร็จได้สำเร็จ

1.2 ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับที่เป็นกรณีศึกษา

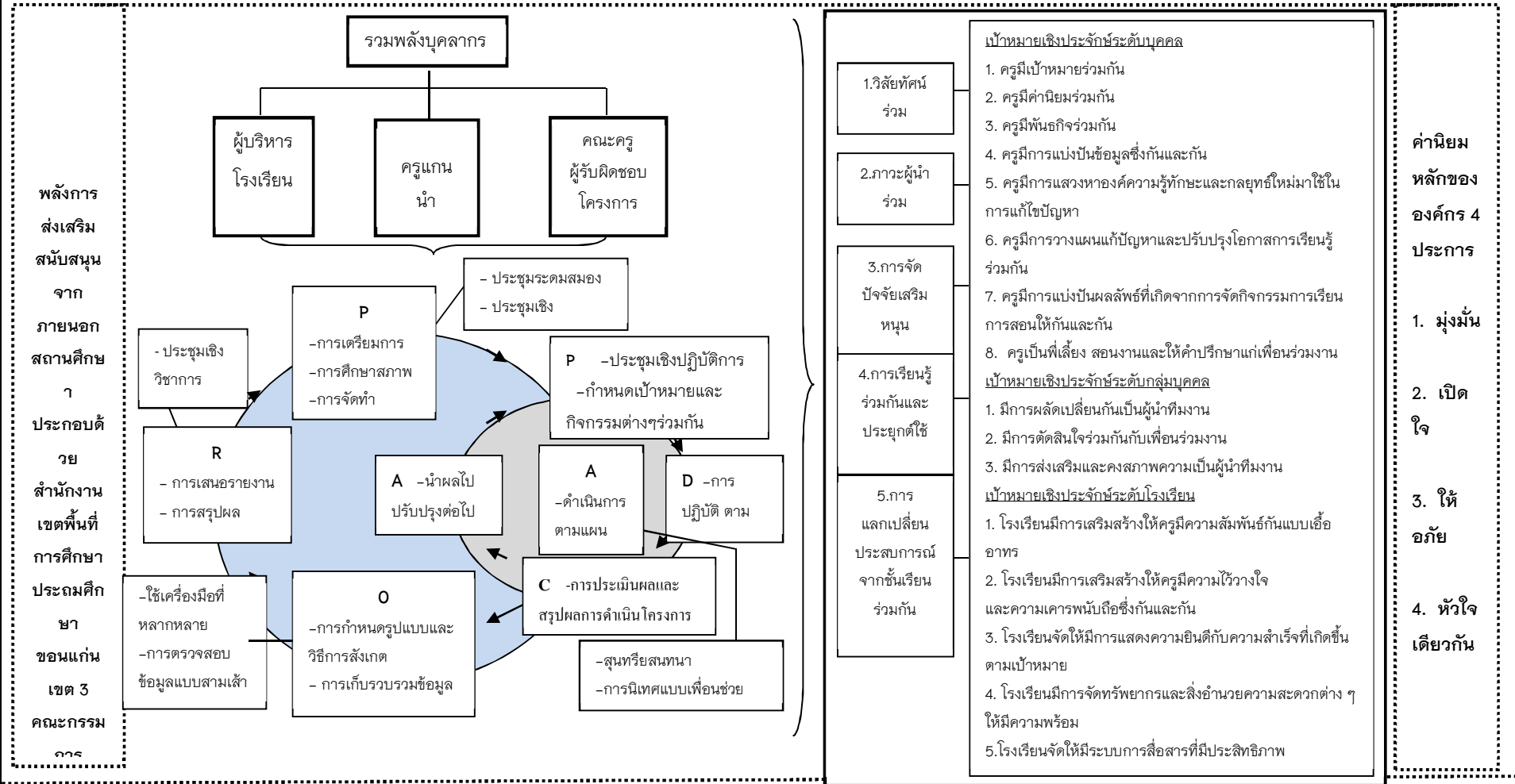
1) การเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล พบว่า ก่อนดำเนินการวิจัยครูส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนอย่างชัดเจน ขาดการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีความสัมพันธ์กันแบบต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจเพื่อนร่วมงาน หลังการดำเนินการวิจัย พบว่า ครูได้มีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนอย่างชัดเจน มีการจัดทำระเบียบสะสมและมีการส่งต่อข้อมูลนักเรียนให้กันและกัน มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การออกแบบการเรียนรู้โดยครูแต่ละคนได้ เล่าถึงประสบการณ์การออกแบบการเรียนรู้ของตนเองให้เพื่อนในกลุ่มฟังร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการการออกแบบการเรียนรู้โดยคณะครูร่วมคิดร่วมทำร่วมออกแบบการเรียนรู้จากการสะท้อนประสบการณ์การสอนของครูแต่ละคนในส่วนที่ปฏิบัติแล้วเกิดผลดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นพี่เลี้ยงสอนงานและให้คำปรึกษาแก่คุณครูที่เป็นเพื่อนร่วมงานเช่น การจัดกิจกรรมการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดทำเอกสารธุรการประจำชั้นการจัดกิจกรรมพัฒนาจิตการใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมเอ็กเซลและการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต การจัดกิจกรรมแนะแนวและการปรับพฤติกรรมนักเรียน เป็นต้น นอกจากนี้เกี่ยวกับงานอนามัยโรงเรียน เกี่ยวกับงานพัสดุโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

2) การเปลี่ยนแปลงระดับกลุ่มบุคคล พบว่า ก่อนดำเนินการวิจัยครูยังไม่มีการทำงานร่วมกัน หลังการดำเนินการวิจัย พบว่า ครูมีการจับกลุ่มกันทำงานและทำงานร่วมกันเช่นดำเนินการวางแผนร่วมกันมีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างครูในแต่ละระดับช่วงชั้นเกี่ยวกับการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องในช่วงชั้นของตนเอง การพูดคุยกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การออกแบบการจัดประสบการณ์และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกันและกันให้แก่กันและกันการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์และจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกัน

3) การเปลี่ยนแปลงระดับโรงเรียน พบว่าก่อนดำเนินการวิจัยโรงเรียนไม่สนใจต่อความสัมพันธ์ของบุคลากร ในโรงเรียน การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ชัดเจน ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและขาดการนิเทศชั้นเรียน หลังการดำเนินการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีให้แก่บุคลากรเช่นกิจกรรมวันคล้ายวันเกิด มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาให้สูงขึ้นเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4 และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้สูงขึ้นเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 และการพัฒนาโรงเรียนในมาตรฐานที่ 7 ให้ได้มาตรฐานมีผลการประเมินตั้งแต่ระดับดีขึ้นไปนอกจากนี้โรงเรียนยังมีการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องพิมพ์เพิ่มมากขึ้นมีการขยายสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไร้สายกระจายสัญญาณเต็มพื้นที่ของโรงเรียน จัดหากระดาน และวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชนวิชาการอย่างเพียงพอ รวมทั้งปรับปรุงห้องประชุมโดยติดตั้งเครื่องปรับอากาศไว้อำนวยความสะดวกให้กับคณะครูได้ทำกิจกรรม มีการกำหนดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายร่วมกันได้แก่ ไลน์ เฟสบุค อีเมลล์ เว็บไซต์ เป็นต้น และโรงเรียนจัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการสังเกตการสอน มีการสะท้อนผลหลังการสังเกตการสอน และนำผลที่ได้จากการสะท้อนผลการเยี่ยมชั้นเรียนไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถสรุปเป็นโมเดล แสดงได้ดังภาพที่ 2

โมเดลการพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับด้วยกระบวนการการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การบริหารโครงการ และการปฏิบัติงาน 8 ขั้นตอน

ภาพที่ 2 กรอบการปฏิบัติเพื่อพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนบ้านสวองหนองไผ่ล้อมที่เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับที่เป็นกรณีศึกษา

ผลการพัฒนาชุมชนวิชาการจากการวิจัย 2 วงรอบ 8 ขั้นตอน เป็นดังนี้คือ การพัฒนาชุมชนวิชาการใน 5 องค์ประกอบ 19 เป้าหมายเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์ร่วม ประกอบไปด้วย เป้าหมายเชิงประจักษ์จำนวน 3 ข้อ คือ 1. ครูมีเป้าหมายร่วมกัน 2. ครูมีค่านิยมร่วมกัน และ 3. ครูมีพันธกิจร่วมกัน นั้น คณะครูในโรงเรียนทุกคนมีการเข้าใจร่วมกันว่าความมุ่งมั่นร่วมกันคือการเรียนรู้ของครูทุกคนหลังจากนั้นก็ช่วยกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาขึ้นมาแล้วดำเนินการให้ทุกคนเข้าใจและยอมรับในเป้าหมายนั้นว่าเป็นสิ่งที่จะต้องยึดถือร่วมกัน นอกจากนี้คณะครูยังมีการกำหนดสิ่งที่จะทำให้ทุกคนเกิดความมุ่งมั่นในการประพฤติปฏิบัติร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย สังเกตได้จากครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และคุณภาพของครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน มาตรฐานที่ 7 บุคลากรมีความต้องการร่วมกันว่าจะต้องมีการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในมาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยมีเป้าหมายร่วมกันว่าจะต้องได้คุณภาพในระดับดีขึ้นไป มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมกันว่าการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นบุคลากรทุกคนจะต้องพร้อมที่จะเรียนรู้และมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ไปพร้อมกัน ครูร่วมกันกำหนดข้อความที่จะทำให้ทุกคนเกิดความมุ่งมั่นในการประพฤติปฏิบัติร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำงานร่วมกันว่า “มุ่งมั่น เปิดใจ ให้อภัย หัวใจเดียวกัน” และ บุคลากรทุกคนของโรงเรียนได้มีการกล่าวถึงข้อความค่านิยมร่วมกันอยู่บ่อยๆ ในโอกาสต่างๆ และครูประชุมระดมสมองร่วมกันแล้วได้ข้อสรุปร่วมกันว่าครูทุกคนต้องพร้อมที่จะพัฒนาตนเองตลอดเวลา สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวว่า ค่านิยมร่วม (Shared Values) คือสิ่งที่พวกเราจะต้องมุ่งมั่นดำเนินการหรือประพฤติปฏิบัติร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ร่วมและมีเป้าหมายของโรงเรียนที่ยึดถือ และค่านิยมร่วมนั้นครูจะร่วมกันเป็นเจ้าของค่านิยมมีการนำไปกล่าว

การเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล หลังการดำเนินการวิจัย พบว่า ครูได้มีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนอย่างชัดเจน บุคลากรมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองและมีจิตวิญญาณของความเป็นครูที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นครูที่ดี ประกอบกับเป็นช่วงที่โรงเรียนกำลังมีปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ บุคลากรจึงกำลังมีความพยายามที่จะหาวิธีการแก้ไขปัญหานี้ พอติดกับโรงเรียนได้มีการดำเนินการพัฒนาชุมชนวิชาการขึ้นจึงทำให้บุคลากรเกิดการตื่นตัวและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดังกล่าวให้สูงขึ้น นอกจากนี้ความรู้ความสามารถเฉพาะตัวของบุคลากรก็อาจจะมีส่วนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ด้วยเนื่องจากว่าโรงเรียนมีบุคลากรส่วนใหญ่เป็นครูที่มีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ และมีผู้จบการศึกษาในระดับปริญญาโทถึง 4 คน สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับชุมชนวิชาการว่า เป็นเครื่องมือนำเอาเกียรติภูมิของครูกลับมาไม่ต้องรอให้ใครหยิบยื่นให้ แต่ทำโดยลงมือทำ โดยครูแต่ละคนลงมือศึกษาทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ทักษะเพื่อการเรียนรู้ และทักษะการสอนในศตวรรษที่ 21 แล้วลงมือทำ ทำแล้วทบทวนไตร่ตรองการเรียนรู้จากผลที่เกิดขึ้นด้วยตนเองและร่วมกับเพื่อนครู ครูจะกลายเป็นประธานเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่วงการศึกษามากกว่าไม่ใช่เป็นผู้ถูกกระทำอยู่เรื่อยไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าชุมชนวิชาการเป็นเครื่องมือปลดปล่อยครูออกจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ สู่อำนาจความสัมพันธ์แนวราบเพื่อร่วมกันสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่การศึกษา รวมทั้งสร้างการรวมตัวกันของครูเพื่อทำงานสร้างสรรค์แล้วนำมาแลกเปลี่ยน

แบ่งปันกันเกิดการสร้างความรู้หรือยกระดับความรู้ในการทำหน้าที่ครูจากประสบการณ์ตรงและจากการเทียบเคียงกับทฤษฎีที่มีคนศึกษาและเผยแพร่ไว้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไปพร้อมกัน

การเปลี่ยนแปลงระดับกลุ่มบุคคล ก่อนดำเนินการวิจัยครูยังไม่มีการรวมกลุ่มกันทำงาน หลังการดำเนินการวิจัย พบว่าครูมีการจับกลุ่มกันทำงานและทำงานร่วมกันเช่นดำเนินการวางแผนร่วมกัน มีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างครูในแต่ละระดับช่วงชั้นเกี่ยวกับการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องในช่วงชั้นของตนเอง การพูดคุยกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การออกแบบการจัดประสบการณ์และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกันและกันให้เกื้อกันและกัน การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์และจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ผลการเปลี่ยนแปลงเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรได้เข้ารับการอบรมจิตปัญญาศึกษาซึ่งกระบวนการอบรมมีกิจกรรมที่หลากหลายแต่ละกิจกรรมก็เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันจึงทำให้บุคลากรเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความรักความผูกพันเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน จึงทำให้บุคลากรสามารถรวมกลุ่มกันทำงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้

การเปลี่ยนแปลงระดับโรงเรียน ก่อนดำเนินการวิจัยโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ชัดเจน ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและขาดการนิเทศชั้นเรียน หลังการดำเนินการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาให้สูงขึ้นเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4 และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้สูงขึ้นเฉลี่ยรวมทุกกลุ่มสาระไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 และการพัฒนาโรงเรียนในมาตรฐานที่ 7 ให้ได้มาตรฐานมีผลการประเมินตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป โรงเรียนมีการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องพิมพ์เพิ่มมากขึ้นขยายสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไร้สายกระจายสัญญาณเต็มพื้นที่ของโรงเรียน จัดหา กระดาษ และวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับชุมชนวิชาการอย่างเพียงพอ รวมทั้งปรับปรุงห้องประชุมโดยติดตั้งเครื่องปรับอากาศไว้อำนวยความสะดวกให้กับคณะครูได้ทำกิจกรรม มีการกำหนดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายร่วมกันได้แก่ ไลน์ เฟสบุค อีเมล เว็บไซต์ เป็นต้น และโรงเรียนจัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการสังเกตการสอน มีการสะท้อนผลหลังการสังเกตการสอน และนำผลที่ได้จากการสะท้อนผลการเยี่ยมชั้นเรียนไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการเปลี่ยนแปลงเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของหน่วยงานต้นสังกัด และการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพที่มีภาวะความเป็นผู้นำแบบไฟบริการ ก็มีส่วนทำให้โรงเรียนมีความพร้อมในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ได้อีกด้วย และจากการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนวิชาการที่มีกระบวนการเยี่ยมชั้นเรียนอยู่อย่างสม่ำเสมอจึงทำให้โรงเรียนเกิดวิถีการปฏิบัติในรูปแบบการนิเทศชั้นเรียนเกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาชุมชนวิชาการในโรงเรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบชุมชนวิชาการ โรงเรียนที่เป็นสนามวิจัยควรใช้ความเป็นชุมชนวิชาการเป็นแนวทางในการพัฒนาครูเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อไป

1.2 ผลการวิจัย พบว่าการพัฒนาชุมชนวิชาการองค์ประกอบที่ 5 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากชั้นเรียนร่วมกัน เป็นองค์ประกอบที่พัฒนาให้บรรลุตัวบ่งชี้ได้ในรอบที่ 2 ของการวิจัย นั้นหมายความว่า เป็นองค์ประกอบที่พัฒนาได้ยากที่สุดดังนั้นโรงเรียนที่เป็นสนามวิจัยควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีการเยี่ยมชั้นเรียนโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีการสังเกตการณ์สอนของกันและกัน และให้บุคลากรมีการสะท้อนผลการสังเกตการสอนร่วมกันหลังการสังเกตการสอนอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้และจัดทำแผนการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนวิชาการในขอบเขตที่กว้างขึ้น เช่น ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น

2.1 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนวิชาการในหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่ไม่ใช่โรงเรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เช่น โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราษฎย์. (2549). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา**. ขอนแก่น: ภาควิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กนกอร สมปราษฎย์. (2555). **การวิจัยปฏิบัติการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา**. ขอนแก่น: ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

รัตนะ บัวสนธ์. (2556). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: ตลาดนัดปัสเดชั่นจำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2558**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ.2558**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2554). **แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2554). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ. 2552-**

2561). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิคจำกัด.

สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2557). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

DuFour,R., Dufour,R., Eaker,R. & Many,T. (2006). **Learning by doing : a handbook for professional Learning community at work.** Bloomington,IN.: Solution Tree Press.

Fullan, M. (2005), **Leadership and Sustainability: System Thinkers in Action.** Thousand Oaks: Sage Publications Ltd.

Hord, S. M. (1997). **Professional Learning Communities: Communities of Continuous Inquiry And Improvement.** Texas: Southwest Educational Development Laboratory.

Mc Taggart, R. (2014). **The Action Research Planner.** Springer Science+Business Media Singapore.